

THERESIALYCEUM - CULTUURBELEIDSPLAN 2014 - 2018

Sealounge - Rob Birza.

Foto: Wilfried Scholtes - website bkbc

De Flubs - Charlotte Fijen en Leanne Vis,

Svwo Kunstvak beeldend.

Het Theresialyceum is in 2009 erkend als cultuurprofielschool. De school heeft aanvankelijk gekozen voor een tweeledig profiel: een breed profiel waarin kunst, cultuur en erfgoed structureel in het curriculum verankerd werden door vakoverstijgende projecten in de onderbouw en CKV voor alle leerlingen in de bovenbouw. Een tweede profiel is gericht op verdieping en excelleren in de kunstvakken beeldend en muziek. In deze examenvakken wordt gestreefd naar een hoog niveau gericht op een eventuele voortzetting in een professionele carrière in design, mode, kunstpraktijk of kunst- en cultuurwetenschappen. Vanwege de verschillende profielen, heeft het Theresialyceum er nu voor gekozen dit profiel verder uit te breiden met een derde cultuurlijn gericht op projecten en modules waarin een kruisbestuivingen tussen de cultuurprofielschool, bètaschool en de begaafdheidsprofielschool plaats kan vinden.

Het Theresia Lyceum heeft enerzijds ingezet op een **brede doorlopende leerlijn in cultuur** voor en door alle leerlingen in de vorm van vakoverstijgende, brede projecten in de onderbouw en CKV in de bovenbouw en anderzijds op een **verdiepende doorlopende leerlijn in kunst en design talent** via kwaliteitsontwikkeling bij de kunstvakken als examenvak, wetenschappelijk onderzoek naar creativiteit en vakdidactiek in de kunstvakken en kunst-talent-op-maat-trajecten (TOPtalent). De school is daarnaast op zoek naar **nieuwe vakoverstijgende vormen van samenwerking begaafdheid, bèta en cultuur**. Deze komen bijvoorbeeld samen in de modemodule, de filmmodule en de designcultuurmodule, in projecten als Artcadia, in ideeën voor een prefab-lab en het project Ingenieursbureau en in het TOPtalent-traject in beeldende kunst, design en muziek.

Eersteklassers en examenleerlingen zittend op het kunstwerk van Rob Birza - Sealounge.

INLEIDING: BREDE CULTUURLIJN EN VERDIEPENDE LIJN IN DE KUNSTVAKKEN

Onze school wil kunst, cultuur en erfgoed zowel in het lesprogramma als in het excursie- en activiteitenprogramma op een hoog niveau vormgeven. Volgens ons is vakoverstijgend leren in het kader van cultuureducatie noodzakelijk om zo voor leerlingen een betekenisvol en samenhangend geheel te laten ontstaan. Kunst en cultuur in de brede cultuurlijn worden vormgegeven in vakoverstijgende projecten waarin de kunstvakken, de talen, aardrijkskunde, geschiedenis en techniek samenwerken. We werken daarin ook samen met veel culturele instellingen. In de bovenbouw krijgen alle leerlingen het vak CKV, dit vormt de doorlopende brede cultuurlijn vanuit de onderbouw.

De doorlopende brede cultuurlijn wordt daarnaast bij de kunstvakken verder verdiept door een kwaliteitslijn waarin kunstatent van leerlingen verder ontwikkeld en gestimuleerd wordt. Zo kunnen leerlingen kiezen uit twee kunstvakken in de onderbouw en als examenvak in de bovenbouw: beeldende vormgeving en muziek. Dit vakkenaanbod wordt verder verbreed door het brede aanbod van kunst en cultuur in het kader van ckv in de bovenbouw en daarnaast door modules waarin o.a. kunst met vormgeving, techniek en kunst met theorie verbonden worden: (animatie) film, mode, design, kunst- en cultuurgeschiedenis en biedt voor kunstzinnig getalenteerde leerlingen verdieping in een 'kunstatent-traject-op-maat'.

Excellerende muzikale leerlingen kunnen deelnemen aan het schoolkoor. Zij worden in dit koor geconfronteerd met verschillende genres door het jaar heen (pop en licht voor Talent Night Theresialyceum, en klassiek voor nieuwjaarsconcert). Hierbij wordt geprobeerd de cohesie tussen de verschillende klassenlagen te versterken (leden van klas 2 tot 6). Dit gebeurt ook in het orkest en strijkersensemble. Daarnaast kunnen excellerende muzikale leerlingen een band oprichten en deelnemen aan de TNT (Talent Night Theresialyceum), een poppodium. Leerlingen krijgen vooraf workshops en de beste bands mogen naar *Tilburgs Got Talent*, waar verschillende excellerende leerlingen tegen elkaar strijden in 013.

Optreden van leerlingen tijdens het Nieuwjaarsconcert

Door de organisatie van *Tilburgs Got Talent* wordt de mogelijkheid geboden aan leerlingen om organisatorische aspecten van het project te leren kennen (via een profielwerkstuk).

BREDE CULTUURLIJN MET VAKOVERSTIJGENDE PROJECTEN, zoals bijvoorbeeld:

Drama project klas 1.

In een aantal projecten – bijvoorbeeld rondom de Middeleeuwen (Den Bosch), het derdeklas Poëzieproject, het bezoek Antwerpen of het project rondom de Gouden Eeuw (Delft) – zitten vele aanknopingspunten in de lesprogramma's van Nederlands, geschiedenis, aardrijkskunde en de kunstvakken. Cultuureducatie is in deze projecten de drager van het vakoverstijgend leren. Op het Theresialyceum is een doorlopende leerlijn uitgezet voor de culturele activiteiten en zijn er thema's voor projecten ontwikkeld met daarin

accenten op samenwerking tussen vakken en is er aandacht voor kwaliteit en talentontwikkeling in de kunstvakken (beeldende vorming en muziek). Daarnaast is een breed scala aan modules ontwikkeld, waarin kunst en cultuur centraal staan, gericht op drama, mode, wereldmuziek en film. Een module singer-songwriter wordt momenteel ontwikkeld.

Optreden tijdens Tilburg's got Talent.

We hebben recent projecten ontwikkeld of gaan projecten opzetten rondom Amsterdam - Rijksmuseum en het project: *Requiem for Auschwitz*, een project over de Roma en Sinti in de Holocaust waarbij een muziekstuk centraal staat dat geschreven is door één van hen. Ook een nieuwe ontwikkeling is dat de commissie internationalisering van het Theresialyceum in Europees verband een orkest wil gaan opzetten dat tijdens de Euroweek optreedt en wellicht ook op andere plaatsen. Tijdens de buitenlandreis gaat een dag of dagdeel besteedt worden aan samenwerking met Italiaanse leerlingen die kunst in hun profiel hebben.

VERDIEPENDE LIJN IN DE KUNSTVAKKEN: Oog voor en door kwaliteit in praktijk en theorie

Het Theresialyceum hecht veel waarde aan kunst en cultuur in het curriculum. Het ontwikkelen van kunstzinnig en creatief talent kent een lange traditie op de school. Ook in het excursieprogramma wordt veel aandacht gegeven aan kunst en cultuur. Als cultuurprofiel school willen we kunst, cultuur en erfgoed structureel in het curriculum integreren, omdat we van mening zijn dat een leerling die een goed inzicht in kunst en cultuur wil ontwikkelen, zowel kennis van heden als

verleden nodig heeft. Cultuurhistorisch besef geeft meer inzicht in achtergronden van hedendaagse ontwikkelingen, waardoor je kunst en cultuur beter kunt begrijpen. Het Theresialyceum wil kunst, cultuur en erfgoed zowel in het lesprogramma als de excursie- en activiteiten programma op een hoog niveau vormgeven. Vakoverstijgend leren is in het kader van cultuureducatie volgens het Theresialyceum noodzakelijk om zo voor leerlingen een betekenisvol en samenhangend geheel te laten ontstaan. Als Cultuurprofiel school werkt het Theresialyceum momenteel aan een verbreding van het traject waarbij kunst en techniek verbonden worden en aan een verdieping van het traject door een *talent-traject-op-maat* aan te bieden voor kunstzinnige getalenteerde leerlingen.

Talent in de kunstvakken: TOP-Kunst-talent-op-maat

VERANKERING CULTUURPROFIEL DOOR: verbeeldingsvermogen & creatief en kritisch denken

We willen leerlingen **gedegen inzicht** laten ontwikkelen in de kunst en cultuur van heden (actuele kunst) en verleden (erfgoed) aan de hand van de kunstvakken: beeldende vormgeving en muziek, en in vakoverstijgende projecten. Wij vinden dat leerlingen via directe ervaringen in hun eigen omgeving of op locatie, optimaal leren hun **verbeeldingsvermogen** te ontwikkelen.

Imaginative, embodied learning en **omgevingsgericht leren** staan daarom centraal in onze projecten. **Authentiek leren** vraagt om complexe contexten die levensecht zijn. Met projecten bijvoorbeeld rondom de

Linde van Dijk - Benny's brainstorm.

Middeleeuwen (Den Bosch) of de Gouden Eeuw (Delft), vonden we zoveel aanknopingspunten in de lesprogramma's van Nederlands, geschiedenis, aardrijkskunde en de kunstvakken, dat het vanzelfsprekend was dat we deze projecten vakoverstijgend zouden ontwikkelen. Cultuureducatie is in de projecten de drager van het **vakoverstijgend leren**: daarin worden vakken met elkaar verbonden via projecten die aansluiten op het curriculum van elk afzonderlijk vak. Eveneens is er een

Sara Bidaoui, eerste kinderstadsdichteres van Tilburg neemt haar poëziebundel van de burgemeester in ontvangst.

doorlopende leerlijn uitgezet voor de culturele activiteiten; zijn er thema's voor projecten ontwikkeld met daarin accenten op samenwerking tussen vakken; en is er aandacht voor **kwaliteit** en **talentontwikkeling in de kunstvakken** (Beeldende Vorming en Muziek). Daarnaast is een breed scala aan modules ontwikkeld, waarin kunst en cultuur centraal staan, gericht op drama, mode, 3D printen en film. Nieuwe projecten en modules blijven we voortdurend ontwikkelen: zo wordt dit jaar de eerste keer 'het ingenieursbureau' ontwikkeld, waarin derde klas leerlingen leren wat design-thinking is en zij door dit project een

realistisch beeld van de beroepspraktijk van ingenieurs ontwikkelen. Ook nieuwe modules gericht op kunstgeschiedenis voor klas 1 en dutch design cultuur voor klas 4 zijn in ontwikkeling.

Bij de kunstvakken streven we ernaar leerlingen kennis te laten maken met de werken en het *discours* van de **professionele kunst** in de context van de 21ste eeuw of dat nu high art, low culture of een mix is. Bij de ontwikkeling van het lesmateriaal voor kunst- en cultuurprojecten ligt het accent op **activerende werkvormen met veel inbreng door leerlingen zelf**, authentiek leren dat gericht is op leren door en over professionele kunst in diverse culturele contexten en op creativiteit. We doen onderzoek naar de **creativiteitsontwikkeling** van leerlingen en hebben beoordelingscriteria geformuleerd voor beeldende processen en producten op basis van onderzoek. In dit cultuurbeleidsplan zijn de verbinding tussen cultuurbeleid en uitgewerkte projecten aangegeven. De hoofdlijnen worden ook gebruikt bij het opzetten van nieuwe projecten en het consolideren van bestaande projecten.

Theresialyceum cultuurprofielschool: Een Gouden Toekomst!
Open avond presentatie als cultuurprofielschool.

VOORBEELDPROJECTEN VAN DE BREDE DOORLOPENDE LEERLIJN IN CULTUUR: zoals

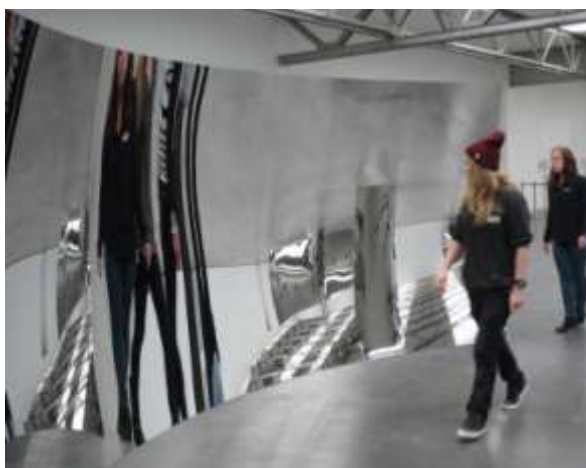
Voorbeelden van projecten, zoals het project: Dichter bij de Dichter. Educatief materiaal voor leerlingen gericht op hedendaagse, internationale beeldende kunst door Fundament Foundation. Ook een muziekproject waarbij kunst verbonden wordt aan de maatschappelijke stage is mogelijk een inspirerend voorbeeld voor andere scholen. In dit project werken muziekleerlingen in samen met bewoners van Amarant en geven samen een concert.

Dichter bij de Dichter: muziekleerlingen doen een soundcheck en het echte optreden daarna!

VOORBEELDPROJECTEN VAN DE VERDIEPENDE DOORLOPENDE LEERLIJN IN KUNST: zoals

Leerlingen met een kunstvak als examenvak, die volgens kunstvakdocenten in staat zijn door te studeren aan de Fontys Academie voor de Beeldende Vormgeving worden zonder extra examen toegelaten. We doen daarnaast met het team beeldende vormgeving onderzoek naar manieren om creatieve processen van leerlingen te onderzoeken en te stimuleren. We hebben criteria voor beoordeling voor proces en product ontwikkeld op basis van onderzoek. Verder willen we het leren over professionele kunst via de samenwerkingsprojecten met Fundament Foundation uitbreiden door ook samenwerkingsprojecten op te bouwen met museum De Pont.

STRUCTURELE EN INTENSIEVE SAMENWERKING: met

- Fontys Conservatorium/ Fontys Academie voor de beeldende vormgeving/ Fontys Dansacademie/ Fontys Drama academie
- Fundament Foundation
- Museum De Pont
- Orkest Alveare
- Con Gaudi (Orkest Amarant)
- De Vorst, Theaters Tilburg, Concertzaal, Paradox, Cultuur in Scholen in Tilburg (CIST)
- Expertisecentrum Kunsttheorie/Interfacultaire lerarenopleiding Universiteit van Amsterdam

Fundament Foundation: project RAUW - Floor Hoogeboom, performance 'Perfect Woman'.

RAUW. Sophie Poelman.

DE MEERWAARDE VAN HET CULTUURPROFIEL: Samenwerken & Excelleren

Voor leerlingen betekent de cultuurprofielschool dat zij door ervaringen met echte kunst en cultuur hun verbeeldingsvermogen en hun creativiteit kunnen ontwikkelen en dat zij zo hun talenten optimaal kunnen ontwikkelen en op het gebied van de Kunst kunnen excelleren. Als school streven wij naar een hoge kwaliteit, dat vormt voor ons de basis van de cultuurprofielschool. Er is een rijk aanbod aan projecten, culturele activiteiten en modules voor leerlingen; er zijn exclusieve samenwerkingsprojecten, zoals bijvoorbeeld met Fundament Foundation www.fundamentfoundation.nl -> educatie; we laten leerlingen kennismaken met allerlei vormen van kunst en cultuur en dragen daarmee uit dat cultuur ertoe doet. Dat dragen we uit als school, in alle vakken maar ook in onze grote aandacht voor kunst -en cultuur.

Theresialyceum, Februari 2014

Mieke Raeijmaekers, cultuurcoördinator onderbouw
 Marie-Thérèse van de Kamp, kunstcoördinator bovenbouw
 Fons Plevoets, conrector
 Tomas Oudejans, rector

ONZE BELEIDSKOERS 2014 - 2018 IS GERICHT OP:

1. CULTUURPROJECTEN EN EVALUATIECRITERIA:

We willen de vakoverstijgende projectdagen herijken: we willen de projecten aanvullen en actualiseren waar nodig. Samen met een klankbordgroep van docenten en leerlingen willen we de evaluatie en kwaliteit beter gaan monitoren en vastleggen, zoals bij het project MAS Antwerpen, het Rijksmuseum maar ook in relatie tot het vak CKV.

Aandachtsgebied 1: *We willen de kwaliteit van de vakoverstijgende projecten borgen en onze evaluatiewijze verder ontwikkelen om daarmee de opbrengsten van het leren over cultuur en kunst in de onderbouw en bij CKV beter in kaart te brengen en op basis daarvan verbeteringen in te zetten. Inmiddels hebben we ervaring met het werken met rubrics en beoordelingscriteria en het werken met peerfeedback door leerlingen. De positieve resultaten op het leerproces van leerlingen en de motivatie voor Culturele en Kunstzinnige Vorming resulteerden in een uitbreiding hiervan naar de onderbouw. Een eerste test hiermee willen we doen in het kader van de derde klas excursie naar Antwerpen. We willen met behulp van het inzetten van rubrics en beoordelingscriteria/peerfeedback leerlingen beter leren kunstanalyseren en daarbij inspelen op verschillen tussen leerlingen (differentiëren). Als dat effectief is, willen we deze werkwijze ook voor andere projecten verder ontwikkelen.*

2. SAMENWERKINGSPARTNERS:

In het kader van intensieve samenwerkingsprojecten, gaan we de samenwerking met Fontys hogeschool voor de Kunsten, en met name de Academie voor Beeldende Vormgeving en het Conservatorium verder intensiveren. We willen het kunst-talent-traject-op-maat uitbreiden met bijv. rondleidingen, projecten, meeloopdagen, tussentijdse portfolio-beoordelingen, workshops.

Examenstunt: optreden van muzieklerlingen op het dak.

Daarnaast willen we verkennen of een doorlopende leerlijn gericht op kijken naar kunst en denken over kunst ook samen met museum De Pont vormgegeven kan worden.

Aandachtsgebied 2: *We willen de samenwerking met andere instellingen - zoals De Pont, Academie voor Beeldende Vormgeving en Conservatorium (Fontys) - verder uitbreiden gericht op talentontwikkeling in de kunst en kennis van de professionele context van kunst. Overleg over het TOP-talenttraject heeft plaatsgevonden met Fontys; we hebben de eerste ervaringen hiermee opgedaan en denken nu na over een verdere concretisering van dit traject. Met De Pont gaat een oriënterend gesprek plaatsvinden om te kijken of we als 'De Pont'-school*

verdere samenwerking kunnen ontwikkelen gericht op het bevorderen van kunstanalysevaardigheden van leerlingen in alle jaarlagen.

3. VERBREIDING KEUZEMOGELIJKHEID KUNSTVAK ALS EXAMENVAK IN N-profiel:

Leerlingen met een N-profiel kunnen een kunstvak kiezen als examenvak. In het kunstvak als examenvak gaan we meer opdrachten gericht op toegepaste vormgeving (mode, architectuur of design) aanbieden. Op die manier willen we de opdrachten voor de bredere doelgroep nog aantrekkelijker maken. We werken daarnaast ook samen met o.a. Techniek om projecten te ontwikkelen gericht op FABLABtoepassingen zoals de 3D-printtechniek maar ook het ingenieursbureau past in deze lijn. Daarbij willen we leerlingen zowel leren hoe zij hun creatieve proces goed vorm kunnen geven door enerzijds vaardigheden gericht op *problem finding* en anderzijds op *problem solving* (design thinking) te trainen. De belangrijke 21ste eeuwse vaardigheden als *problem solving*; creatief en kritisch denken en ICT vaardigheden komen daarbij eveneens aan bod.

4. VERBREIDING KEUZEMOGELIJKHEID KUNSTVAK KUNST-TALENT-OP-MAAT-TRAJECTEN

Als begaafdheidsprofielsschool willen we leerlingen met een specifiek talent voor kunst, zoveel mogelijk kansen bieden om te excelleren. We doen in dat kader onderzoek naar creativiteitsontwikkeling en hebben binnen de kunstvakken zowel aandacht voor het differentiëren naar niveau als naar interesse (gericht op de doelgroep van bijv. TOM-leerlingen maar ook specifieke kunsttalenten krijgen hierbij kans om te excelleren). Leerlingen kunnen daarom in de bovenbouw onderzoeksgerichte eigen opdrachten (*problem finding*) formuleren, waarin zij hun eigen interessegebied kiezen. Dat kan enerzijds gericht zijn op tekenen of schilderen, mode, design, architectuur, fotografie, film, maar ook gemengde of nieuwe media kunnen gekozen worden.

Bij muziek zijn er voor excellerende leerlingen mogelijkheden om een module te volgen (wereldmuziek, singer-songwriter) of deel te nemen aan het schoolkoor, het strijkenensemble of zelf een band op te richten en tijdens diverse presentatie middagen en avonden samen met anderen op te treden (Nieuwjaarsconcert, Amarant, TNT, koor).

Aandachtsgebied 3 en 4: *We willen een doorlopende leerlijn verder doorontwikkelen waarin de drie profielen van het Theresialyceum optimaal op elkaar afgestemd zijn. Daarin hebben we nu als aandachtspunt hoe we de lijn tussen kunstvakken & bètavakken met betrekking tot 'design' nog beter vorm zouden kunnen geven. We zouden een goede leerlijn met een zeer flexibele structuur en inspeland op verschillende leerwensen van leerlingen verder willen ontwikkelen, rekening houdend met deze randvoorwaarden:*

- verschillen tussen leerlingen in talenten en leerwensen;
- het door ontwikkelen van de sterke aspecten van creatief denken bij de kunstvakken (*problem finding* en leren creatief denken in proces en problem solving in visuele productvormgeving, zelfverantwoordelijk leren en authentiek leren in de context professionele kunst)
- de exameneisen van de kunstvakken (ook gericht op autonome kunst en het leren problemfinding en exameneisen in de kunsttheorie);
- design thinking zoals dat bij de techniek/bètavakken voorkomt, gericht op ontwerpprocessen van functionele producten (zonder daarbij de M-profiel-leerlingen te beperken);
- design thinking zoals dat bij de nieuwe media voorkomt, gericht op ontwerpprocessen in fotografie, grafisch design en film voorkomt
- aandacht bieden aan zowel design thinking in product als proces en in theorie en praktijk
- aansluiting met doorstroommogelijkheden in kunst en designrichtingen
- praktisch organisatorische aspecten - zoals inrichting van lokalen gericht op verschillende soorten leerprocessen, werkvormen, media/technieken.

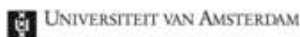
PROFILERING THERESIALYCEUM BINNEN DE VERENIGING VAN CULTUURPROFIELSCHOLEN

Soorten profilering VCPS (= selectie)	Profilering Theresia Voorbeelden:
Cultuurportfolio en beoordeling	Werken met logboeken; beoordelen met rubrics
Cultuurprofiel doelen	Cultuurbeleid en doelen*
Een leerlijn mediacultuur	Fotografie -en film specialisaties
Evaluatie, wat en hoe	Werken met rubrics
Leerdoelen formuleren	Leer- en vormingsdoelen*
Netwerk van partners	Samenwerkingsverbanden regio: kunst, cultuur, onderwijs, techniek
meerdere profielen: cultuur, bèta, begaafdheid	Combinatie van deze drie profielen
Onderwijsconcept en cultuurprofiel	Kerncurriculum + versterken, verbreden en/of verdiepen
Samenhang in het programma creëren	Brede cultuurlijn & verdiepende kunstvakken en talentlijn
Samenwerkingspartners	Structurele samenwerkingsverbanden
Visie op cultuureducatie	Kunst, cultuur en erfgoed integreren in het curriculum; doorlopende leerlijn en verdiepende lijn in de kunstvakken; kunsttalent op maat.

* Kennis, vaardigheden en attitudes: zie leren door en over kunst, cultuur (incl. taal, erfgoed, design & techniek)

LEERDOELEN KUNST EN CULTUUR - THERESIALYCEUM CULTUURPROFIELSCHOOL

Leren over en door kunst en cultuur (inclusief taal, erfgoed, design en techniek) houdt niet alleen in dat je kennis en cognitieve vaardigheden verwerft. Leren over en door kunst en cultuur houdt ook in dat je affectieve, sensomotorische, creatieve, metacognitieve en sociale vaardigheden verwerft. We houden daarom voor onze projecten deze leerdoelen in het vizier. In elke projectbeschrijving staan onderaan de kernvaardigheden en de specifieke accenten aangeduid.

LEREN DOOR EN OVER KUNST & CULTUUR

AFFECTIEF: BETROKKENHEID; EMPATHISCH VERMOGEN; DOORZETTINGSVERMOGEN

SENSOMOTORISCH: KUNST VORMGEVING- & KUNSTANALYSE VAARDIGHEDEN

COGNITIEF: KENNIS/INZICHT IN KUNST & CONTEXT; DE KUNSTWERELD BEGRIJPEN

CREATIEF: EXPERIMENTEREN, ASSOCIEREN, COMBINEREN, INNOVEREN: TRANSFORMEREN

METACOGNITIEF: REFLECTIE; ZELFEVALUATIE VAN PROCES EN PRODUCT

SOCIAAL: COMMUNICEREN (IN DIALOOG) MET ANDEREN DOOR EN OVER KUNST

Expertisecentrum-kunsttheorie
M.T.A. van de Kamp

De leerdoelen op leerlingenniveau geformuleerd zien er als volgt uit:

WAT LEER JE VAN KUNST & CULTUUR?

VOELEN, ERVAREN, INLEVINGSVERMOGEN

GOED KIJKEN, OBSERVEREN

KUNST BEGRIJPEN

CREATIEF DENKEN

REFLECTEREN, GOED NADENKEN

MET ANDEREN SAMENWERKEN

Expertisecentrum-kunsttheorie
M.T.A. van de Kamp

LEREN DOOR EN OVER KUNST, CULTUUR (incl. TAAL) , ERFGOED, DESIGN & TECHNIK	-	1	2	+
AFFECTIEF: BETROKKENHEID; EMPATHISCH VERMOGEN; DOORZETTINGSVERMOGEN				
SENSOMOTORISCH: KUNST, DESIGN, TECHNIK; VORMGEVING- & KUNSTANALYSE VAARDIGHEDEN				
COGNITIEF: KENNIS/INZICHT IN KUNST & CONTEXT; DE KUNST, CULTUUR, ERFGOED, DESIGN & TECHNIK WERELD BEGRIPEN				
CREATIEF: EXPERIMENTEREN, ASSOCIEREN, COMBINEREN, INNOVEREN: TRANSFORMEREN				
METACOGNITIEF: REFLECTIE; ZELFEVALUATIE VAN PROCES EN PRODUCT				
SOCIAAL: COMMUNICEREN (IN DIALOOG) MET ANDEREN DOOR EN OVER KUNST, CULTUUR, ERFGOED, DESIGN & TECHNIK				

de leerdoelen die dit project verwezenlijkt - = niet; niveau 1 = ondergeschikt doel; niveau 2 = kerndoel; + = streefdoel

AFFECTIEVE LEERDOELEN zijn gericht op het leren voelen en bewust leren ervaren van emoties van jezelf en van anderen (empathie), om zodoende te leren hoe je kunst en cultuur heel genuanceerd kunt ervaren, beleven en waarderen. Bij de kunst en cultuur leren leerlingen over en door hun eigen emoties en over die van anderen, waardoor zij empathisch vermogen leren ontwikkelen. Zij leren zich daarbij in te leven in de ander, het andere of het onbekende in de kunst en cultuur. Door zelf actief met kunst en cultuur bezig te zijn, leren leerlingen niet alleen creatieve vermogens ontwikkelen maar eveneens hoe zij hun persoonlijke ervaringen, ideeën of emoties uit kunnen drukken in beelden, muziek, poëzie of performances etc.

Motivatatie en zelfwaarde: Het maken van kunstproducten/performance zorgt doorgaans voor een grotere motivatie voor en interesse in kunst. Heel veel leerlingen ontlenen een gevoel van zelfwaarde aan het maken van een kunstwerk, product of performance als zij daarbij iets hebben gemaakt waar zij zelf trots op kunnen zijn.

ZINTUIGLIJKE LEERDOELEN zijn gericht op het zintuiglijk leren ervaren van kunst en cultuur (visueel, auditief, lichaams-kinesthetisch), om zodoende te leren hoe je heel genuanceerd naar kunst en cultuur kunt kijken en luisteren. Observeren vanuit een open houding. Daarnaast leren leerlingen over kunst en cultuur door bewust te worden van zintuiglijke ervaringen. Leren kijken en luisteren naar kunst en cultuur vanuit een open houding en met oog voor detail, ofwel goed leren observeren is niet alleen voor een intensievere beleving van kunst en cultuur van belang, maar eveneens voor tal van andere beroepen een belangrijke vaardigheid.

(META-)COGNITIEVE LEERDOELEN zijn gericht op het ontwikkelen van kennis en inzichten en de reflectie daarop, om zodoende heel genuanceerd te leren denken over kunst en cultuur. Kennis en waardering voor kunst en cultuur in verschillende contexten te ontwikkelen door het leren over en door kunst en cultuur. Hierdoor ontwikkelen leerlingen een beter begrip van de waarde en betekenissen van kunst in verschillende tijden en plaatsen, van belang in het kader van een geglobaliseerde (kunst)wereld. Daarnaast leren leerlingen via kunst en cultuur reflectief vermogen te ontwikkelen omdat zij zich in leren leven in de ideeën of motieven van de ander, het andere of het onbekende in de kunst en daarover nadenken.

CREATIEVE LEERDOELEN zijn gericht op het zelfstandig leren ontwikkelen van een creatief (kunstzinnig) onderzoeksproces door leerlingen, om zodoende een origineel, eigen werk te produceren en presenteren. Creativiteit in beelden, muziek, dans, drama, design en media: leerlingen leren bij de kunstvakken, CKV en in vakoverstijgende projecten alternatieve denkstrategieën kennen en toepassen. Leerlingen ontwikkelen divergente denkvaardigheden, verbeeldingsvermogen, en alternatieve oplossingsstrategieën zoals *problem finding*. Leerlingen leren hoe zij ideeën in beelden, producten, muziek of performances kunnen transformeren. Leerlingen leren met complexe aspecten van kunst en cultuur, zoals meerduidigheid om te gaan.

SOCIALE LEERDOELEN zijn gericht op het zich leren inleven in anderen om zodoende te kunnen communiceren over en reflecteren op het eigen product en proces (en het product en proces van andere leerlingen en/of professionele kunstenaars en vormgevers). Leerlingen leren daardoor begrip en inzicht ontwikkelen in de mening, visie en gevoelens van anderen door te leren over kunst in dialoog met anderen. Dat is belangrijk voor het ontwikkelen van sociale en empathische vermogens. Leerlingen leren hierdoor eveneens de eigen mening, visie en gevoelens te verbaliseren.

TAXONOMIEEN VAN DE LEERDOELEN: LEREN VAN EENVOUDIG NAAR COMPLEX

Om de leerniveaus te kunnen bepalen binnen de leerdoelen, werken we in toenemende mate met taxonomieën: daarin worden de leerdoelen van eenvoudig naar complex gerangschikt. We maken daarbij gebruik van de herziene taxonomie van Bloom (Anderson, Krathwohl e.a., 2001) voor de cognitieve vaardigheden; de affectieve taxonomie van Krathwohl, Bloom & Masia, 1973 aangevuld met de flow-theorie van Csikszentmihalyi, 1999) en de sensomotorische/kunstvaardigheden taxonomie (Van de Kamp, Rijlaarsdam, Admiraal & Van Drie, 2013 - met inbreng van collega's van het Theresialyceum). In het kader van wetenschappelijk onderzoek naar creatieve vaardigheden ontwikkelen we momenteel eveneens een taxonomie van creatieve vaardigheden. Door in een taxonomie leerniveaus aan te duiden, ontwikkelen docenten inzicht in de mogelijke leerniveaus die leerlingen kunnen behalen. Het brengt in beeld waar leerlingen 'staan' en waar zij naar toe zouden kunnen groeien. Door leeractiviteiten in te zetten gericht op een bepaald leerniveau willen we de kwaliteit van projecten, presentaties, performances, processen en producten beter waarborgen. Door opdrachten aan te reiken aan leerlingen waarin verschillende soorten leeractiviteiten (zie ILO UvA Kunstanalyse model) aangegeven staan, maar ook uit te leggen waarom deze van belang zijn bij de opdracht en hoe je de leeractiviteiten goed kunt uitvoeren, willen we leerlingen metacognitieve kennis over het leren over en door kunst en cultuur bijbrengen.

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM
TAXONOMIEEN VOOR KUNSTVAKVAARDIGHEDEN: Cognitief, affectief, sensomotorisch

DENKVAARDIGHEDEN (herziene taxonomie van Bloom - Anderson, Krathwohl, 2001)	AFFECTIEVE TAXONOMIE (Krathwohl, Bloom, Masia, 1973; Csikszentmihalyi, 1999)	KUNSTVAARDIGHEDEN TAXONOMIE (Van de Kamp, Rijlaarsdam, Admiraal & Van Drie, 2013)
CREËREN	INTERNALISEREN VAN WAARDEN CONSISTENT GEDRAG & FLOW	CREËREN TRANSFORMEREN
EVALUEREN	ORGANISEREN WAARDENSYSTEEM (GEBUANCERD AFWEGEN)	STILEREN/ DIFFERENTIËREN
ANALYSEREN	WAARDEREN/BETROKKENHEID	TOEPASSEN (KUNSTZINNIGE VORMGEVING)
TOEPASSEN	BEANTWOORDEN/REAGEREN	REPRODUCEREN
BEGRIJPEN	ONTVANGEN (SELECTIEVE AANDACHT)	WAARNEMEN/SELECTEREN
ONTHOUDEN		

© Van de Kamp, Admiraal, Rijlaarsdam & Van Drie, 2013

8: BEOORDELEN MET RUBRICS - FORMATIEF EN SUMMATIEF

De leeractiviteiten kunnen vervolgens beoordeeld worden. Voor formatieve beoordeling gebruiken we bij de kunstvakken inmiddels rubrics. Deze zetten we in bij tussentijdse evaluatiemomenten. Door de verschillende niveaus te benoemen, geeft dit leerlingen inzicht in de beoordelingscriteria. Leerlingen kunnen zichzelf evalueren, elkaar evalueren en kunnen zo concrete verbeterpunten formuleren voor zichzelf. Doordat verschillende leerniveaus in kaart gebracht zijn, kan goed op verschillende niveaus gedifferentieerd worden. Ook kunnen de rubrics voor summatieve beoordeling gebruikt worden door docenten. Een betere afstemming van de beoordelingen hopen we daarmee te bewerkstelligen. Nadat we hier met de kunstvakken meer ervaring mee opgedaan hebben, willen we kijken of/welke projecten nog meer op deze wijze gebruik zouden kunnen maken van het beoordelen met rubrics.

DENKVAARDIGHEDEN van eenvoudig naar complex (herziene taxonomie van de leerdoelen van Bloom)

LEERNIVEAU	LEERACTIVITEITEN: WAT & HOE?	Synoniemen
1: ONTHOUDEN Het materiaal op dezelfde manier kunnen onthouden zoals het gepresenteerd is.	Herkennen: kennis uit het lange-termijn geheugen vinden, die verbonden kan worden aan het gepresenteerde materiaal Herinneren: het terughalen van relevante kennis uit het lange-termijn geheugen	Identificeren Terughalen van eerder verworven kennis
2: BEGRIJPEN Betekenis kunnen construeren via verbale, geschreven en grafische communicatie van instructie-inhouden, zoals dat tijdens lessen, in boeken en via computers en monitors gepresenteerd is. Verbanden leggen tussen voorkennis en nieuwe kennis.	Interpreteren: in staat zijn informatie uit een type bron naar een ander type bron te converteren. Toelichten: een specifiek voorbeeld van een algemeen concept of principe kunnen vinden. Classificeren: vast kunnen stellen dat iets (een bepaald gegeven of object) tot een bepaalde categorie behoort (of tot een bepaald concept of principe) Samenvatten: Een korte verklaring kunnen geven die de gepresenteerde informatie representeert of de kern van een algemeen thema weer kunnen geven. Afleiden: uit gepresenteerde informatie een logische conclusie kunnen trekken Vergelijken: het kunnen vaststellen van overeenkomsten en verschillen tussen twee of meer objecten, gebeurtenissen, ideeën, problemen of situaties. Uitleggen: een mentaal oorzaak-en-gevolg model van een systeem of serie kunnen construeren en gebruiken.	verhelderen, parafraseren, representeren, vertalen illustreren, concretiseren categoriseren, samenvoegen abstraheren, samenvoegen concluderen, extrapoleren, invoegen, voorspellen onderscheiden, in kaart brengen, relateren modellen construeren
3: TOEPASSEN Manieren van uitvoeren van oefeningen of van problemen oplossen, is verwant aan procedurele kennis.	Uitvoeren een procedure op een bekende taak kunnen toepassen. Implementeren: een of meer procedures op een onbekende, nieuwe taak kunnen toepassen.	gebruiken
4: ANALYSEREN Materiaal in onderdelen op kunnen splitsen en kunnen bestuderen hoe onderdelen aan elkaar en aan het geheel gerelateerd zijn.	Differentiëren: onderscheid kunnen maken in gepresenteerd materiaal, tussen ter zake doende en niet ter zake doende aspecten of tussen belangrijke en onbelangrijke aspecten. Organiseren: vast kunnen stellen hoe elementen samenhangen of binnen een geheel functioneren. Attribueren: een onderliggend standpunt, mening, waarde of intentie in gepresenteerd materiaal vast kunnen stellen.	verschillen zien, onderscheiden, focussen, selecteren verbanden zien, integreren, hoofdlijnen zien, ontleden, structureren deconstrueren
5: EVALUEREN Het kunnen geven van een oordeel gebaseerd op criteria en standaarden. De criteria die hierbij vaak gebruikt worden zijn kwaliteit, effectiviteit, efficiëntie en consistentie.	Checken: inconsistenties of fouten in een proces of product kunnen herkennen, vast kunnen stellen of een proces of product intern consistent is of de effectiviteit van een procedure wanneer deze geïmplementeerd wordt kunnen bepalen. Bekritiseren: Inconsistenties tussen een product of uitvoering en bepaalde externe criteria vast kunnen stellen, kunnen bepalen of een product extern consistent is, of beoordelen of een procedure geschikt is om een bepaald probleem op te lossen.	coördineren, ontdekken, monitoren, testen beoordelen
6: CREEREN Is erop gericht om elementen samen te voegen tot een coherent of functioneel geheel, dat wil zeggen elementen reorganiseren in nieuwe patronen of structuren. Creëren is erop gericht om nieuwe, originele producten te maken.	Genereren: Alternatieve hypotheses kunnen bedenken, gebaseerd op criteria. Plannen: Een aanpak bedenken gericht op het uitvoeren en voltooien van bepaalde taken. Produceren: een product kunnen bedenken en uitwerken.	hypothese opstellen ontwerpen construeren

ILO-UvA KUNSTANALYSE MODEL - ONDERBOUW

Bij de kunstvakken leer je begrijpen waarom kunstenaars kiezen voor vormen, kleuren. Welke ideeën zij met beelden uit willen drukken. Nu denken leerlingen soms dat kunst alleen maar over mooi of lelijk (smaak) gaat. Maar dat klopt niet helemaal: je kunt kunst leren begrijpen door goed te kijken. Door heel precies op te schrijven wat je ziet. Door na te denken over wat alles met elkaar te maken heeft. Weet jij waarom de kunstenaar bij die voorstelling nu juist gekozen heeft voor die vorm van het kunstwerk? Kun jij met nieuwe ogen naar het kunstwerk kijken?

Kunst analyseren, WAT doe je dan?

I: BESCHRIJVEN

VORMGEVING* = HOE?

= beschrijven vorm, compositie etc.

VOORSTELLING = WAT?

= beschrijven voorstelling

FUNCTIE = WAARVOOR?

= beschrijven waarvoor het gemaakt is

WAAR & WANNEER?

= beschrijven waar en in welke tijd

NB deze volgorde mag ook anders.

II: NADENKEN

SAMENHANG

= Wat hebben de vormgeving, voorstelling, functie en waar & wanneer met elkaar te maken?

III: CHECKEN & UITLEGGEN

WAAROM & WAAROM ZO*

= Wat wilde de kunstenaar de kijker laten denken of voelen of vertellen met dit kunstwerk? Uitleggen waarom en waarom zo*?

Kunst analyseren, HOE doe je dat?

I: BESCHRIJVEN

Je gaat eerst heel precies beschrijven wat je ziet *zonder dat je jouw mening geeft*: Hoe ziet het eruit? qua **VORM, COMPOSITIE, KLEUR, LICHT, RUIMTE < MATERIAAL en TECHNIEK**.

Daarna beschrijf je de **VOORSTELLING** (wat zie je, een portret, een stilleven met een hond etc.) Nu beschrijf je de **FUNCTIE** (waarvoor is het werk gemaakt?) en **WAAR en WANNEER** het kunstwerk gemaakt is.

LET OP: Je schrijft alleen die begrippen op die nodig zijn om het werk goed te beschrijven (alsof je het niet ziet). Je probeert je heel precies te beschrijven. Iets kan dus blauw of groen of glad eruit zien.

II: NADENKEN

MAAK EEN FOTO OF PRINT VAN HET WERK.

Dan ga je kijken wat **VORM, VOORSTELLING, FUNCTIE en WAAR & WANNEER** met elkaar te maken hebben. Je probeert wat je hebt opgeschreven bij stap 1 zo goed mogelijk aan elkaar te verbinden. Daarover moet je echt goed nadenken. Je mag hierbij ook informatie uit bronnen gebruiken over het kunstwerk (boeken, websites maar ook het bordje dat bij het kunstwerk hangt, de titel van het werk).

III: CHECKEN & UITLEGGEN

Nu ga goed nadenken en checken wat je al opgeschreven hebt. Kun je begrijpen waarom de kunstenaar dit werk heeft gemaakt? Begrijp je wat de kunstenaar ermee heeft bedoeld? Probeer dat nu zo duidelijk mogelijk uit te leggen. Leg ook uit waarom de kunstenaar het volgens jou, precies zo gemaakt heeft zoals het nu is. Als je alles gecheckt en uitgelegd hebt, mag je jouw mening geven, maar je moet dan wel uitleggen **waarom** je iets goed of minder goed vindt. Kun jij ook nieuwe ideeën bedenken over wat het kunstwerk uitdrukt? Met nieuwe ogen naar het kunstwerk kijken?

ONTHOUDEN

TOEPASSEN

CHECKEN & UITLEGGEN

WAAROM & WAAROM ZO*?

BEGRIJPEN

ONDERZOEKEN

OP NIEUWE MANIEREN KIJKEN

ILO-UvA - BEOORDELINGSMATRIX VOOR KUNST ANALYSE - ONDERBOUW

		I: Onvoldoende	II: Basaal	III: Gevorderd	IV: Excellent
BESCHRIJVEN	1: ONTHOUDEN <i>Herkennen, herinneren</i> Voorstelling/ verhaal & vormgeving	☐ geen begrippen vormgeving genoemd of niet goed beschreven	☐ weinig begrippen benoemd en niet helemaal goed beschreven	☐ vrij veel begrippen benoemd en goed beschreven	☐ veel begrippen benoemd en zeer goed beschreven
		☐ geen kenmerken voorstelling genoemd of niet goed beschreven	☐ weinig kenmerken voorstelling benoemd en niet helemaal goed beschreven	☐ vrij veel kenmerken van de voorstelling benoemd en uitgebreid beschreven	☐ veel kenmerken van de voorstelling nauwkeurig benoemd en uitgebreid beschreven
	2: BEGRIJPEN <i>Toelichten, Functie/ kunststroming</i> Waar/wanneer (plaats, tijd)	☐ de functie van het kunstwerk is niet uitgelegd	☐ de functie van het kunstwerk is niet helemaal goed uitgelegd	☐ de functie van het kunstwerk is vrij goed uitgelegd	☐ de functie van het kunstwerk is zeer duidelijk uitgelegd
		☐ informatie over de plaats en tijd van het kunstwerk is niet toegelicht	☐ informatie over de plaats en tijd van het kunstwerk is niet helemaal goed toegelicht	☐ informatie over de plaats en tijd van het kunstwerk is goed toegelicht	☐ informatie over de plaats en tijd van het kunstwerk is zeer duidelijk toegelicht
	3: TOEPASSEN <i>Van begrippen/ kennis op specifieke, nieuwe voorbeelden</i>	☐ begrippen (vormgeving) worden niet toegepast op dit nieuwe voorbeeld, dit kunstwerk	☐ begrippen (vormgeving) worden niet helemaal goed toegepast op dit nieuwe voorbeeld, dit kunstwerk	☐ begrippen (vormgeving) worden goed toegepast op dit nieuwe voorbeeld, dit kunstwerk	☐ begrippen (vormgeving) worden zeer goed toegepast op dit nieuwe voorbeeld, dit kunstwerk
		☐ kennis over de kunststromingen wordt niet toegepast op dit nieuwe voorbeeld, dit kunstwerk	☐ kennis over de kunststromingen wordt niet helemaal goed toegepast op dit nieuwe voorbeeld, dit kunstwerk	☐ kennis over de kunststromingen wordt goed toegepast op dit nieuwe voorbeeld, dit kunstwerk	☐ kennis over kunststromingen wordt zeer goed en gedetailleerd toegepast op dit nieuwe voorbeeld, dit kunstwerk
NADENKEN	4: ONDERZOEK <i>Details opmerken; Hoofd- en bijzaken bepalen; samenhang aangeven: waarom en waarom zo?</i>	☐ geen aandacht voor details	☐ weinig aandacht voor details, alleen zeer opvallende	☐ aandacht voor verschillende details	☐ veel aandacht voor bijzondere, opvallende en onopvallende details
		☐ geen onderscheid tussen hoofd- en bijzaken	☐ hoofd- en bijzaken niet helemaal goed onderscheiden	☐ hoofd- en bijzaken goed onderscheiden, de kern is aangegeven	☐ hoofd- en bijzaken zeer goed onderscheiden, de kern staat centraal
		☐ nauwelijks samenhang aangegeven tussen vorm, voorstelling etc & waarom en waarom zo?	☐ beperkt samenhang aangegeven tussen vorm, voorstelling etc & waarom en waarom zo?	☐ goede samenhang aangegeven tussen vorm, voorstelling etc & waarom en waarom zo?	☐ zeer goede samenhang aangegeven tussen vorm, voorstelling etc & waarom en waarom zo?
CHECKEN & UITLEGGEN	5: CHECKEN <i>Checken</i> <i>Uitleggen waarom en waarom zo</i>	☐ geen uitleg over waarom/waarom zo	☐ beperkte uitleg over waarom/ waarom zo	☐ goede uitleg over waarom/waarom zo	☐ uitstekende uitleg over waarom /waarom zo
		☐ niet gecheckt met bronnen	☐ beperkt gecheckt met een paar bronnen	☐ goed gecheckt met verschillende bronnen	☐ zorgvuldig gecheckt met verschillende soorten bronnen
		☐ waarom en waarom zo alleen uitgelegd op basis van eigen smaak	☐ waarom en waarom zo uitgelegd op basis van eigen vrij willekeurige ideeën	☐ waarom en waarom zo uitgelegd op basis van bronnen en zelf nadenken	☐ waarom en waarom zo uitgelegd op basis van verschillende bronnen en zelf goed nadenken en afwegen
	6: NIEUWE IDEEËN	☐ geen nieuwe, eigen ideeën bedacht om naar het kunstwerk te kijken	☐ een paar nieuwe, eigen ideeën bedacht om naar het kunstwerk te kijken	☐ vrij veel nieuwe, eigen ideeën bedacht om naar het kunstwerk te kijken	☐ veel verschillende soorten nieuwe, eigen ideeën bedacht om naar het kunstwerk te kijken
	7: PRESENTEREN	☐ net duidelijk uitgelegd	☐ niet helemaal goed uitgelegd	☐ duidelijk en samenhangend uitgelegd	☐ zeer duidelijk en met veel samenhang uitgelegd
		☐ slordig	☐ enigszins verzorgd	☐ verzorgd	☐ zeer verzorgd

© M.T. van de Kamp, 2014.

BEOORDELINGSMATRIX VOOR CREATIEVE BEELDENDE PROCESSEN

Niveau beeldende processen:	I - Onvoldoende proces	II - Basaal proces	III - Gevorderd proces	IV - Excellent proces
1: DIVERGENT DENKEN /PROBLEM FINDING Vaardigheid in divergent denken (<i>veel ideeën, originaliteit, verschillende soorten ideeën, combinaties van ideeën, uitgewerkte ideeën</i>) en problem finding	☐ De leerling toont geen vaardigheid in divergent denken, neemt één of een paar begin (clichématige) ideeën als uitgangspunt. ☐ Ontwikkelt geen nieuwe of eigen combinaties, idee niet goed uitgewerkt in details. ☐ Er vindt geen echt eigen onderzoek plaats, ideeën blijven onsamenvattend en los.	☐ De leerling toont enige vaardigheid in dd., neemt een paar ideeën als uitgangspunt, maar dit blijven losse ideeën. Er wordt geen eigen onderzoeksproces ontwikkeld. ☐ Geen nieuwe of eigen combinaties, gedeeltelijk uitgewerkt nog niet in details. ☐ Proces is als totaal wat minder samenhangend.	☐ De leerling toont ruim voldoende vaardigheden in dd. Verschillende soorten ideeën in enige samenhang ontwikkeld, er is enigszins een eigen onderzoeksproces gestart. ☐ Nog niet heel veel verschillende originele ideeën, wel pogingen tot nieuwe combinaties, en enige detaillering in uitwerking. ☐ Er heeft in een beperkte mate een eigen onderzoek plaatsgevonden.	☐ De leerling toont uitstekende vaardigheden in dd. Veel verschillende soorten, originele ideeën en ook combinaties en goed in details en samenhang in proces uitgewerkt. ☐ Er heeft echt eigen onderzoek plaatsgevonden, waarin in samenhang oorspronkelijke ideeën voortgekomen zijn. ☐ Veel eigen inbreng aan ideeën, uitwerkings-mogelijkheden.
2: CONCEPT Vaardigheid in problem solving (evaluatie en selectie)	☐ De leerling kiest vrij willekeurig, niet doordacht voor het eindwerk/ eindidee. ☐ Kan dit niet goed toelichten in het concept/verslag in het logboek.	☐ De leerling toont een enigszins doordachte keuze voor het eindwerk/eindidee. ☐ Kan het inhoudelijk wel toelichten in het logboek, maar verband met beeldend werk is niet heel duidelijk.	☐ De leerling toont een doordachte keuze voor het eindwerk/eindidee. ☐ Kan het inhoudelijk ruim voldoende toelichten, in redelijke samenhang met beeldend werk. Dat is zichtbaar in het logboek en proces.	☐ De leerling toont een zeer doordachte keuze voor het eindwerk/eindidee. ☐ Kan het inhoudelijk uitstekend toelichten, in zeer goede samenhang met beeldend werk. Dat is heel goed zichtbaar in het logboek en proces.
3: KRITISCHE REFLECTIE (onafhankelijk denken en onderzoeksvaardigheden, zelfevaluatie, monitoring/ bijsturing van het eigen proces)	☐ De leerling denkt vooral na over handelingen en op een concreet uitvoeringsniveau. Werkt het proces vooral uit in opdracht van de docent, volgens stappen die de docent aanreikt. ☐ Nauwelijks tot geen kritische reflectie op eigen werkproces, eigen handelwijze.	☐ De leerling denkt enigszins na over handelingen, eigen handelwijze, zowel op concreet niveau als op de eigen bijsturing van het proces. ☐ Werkt de stappen in het eigen proces nog vrij willekeurig uit, weinig kritische reflectie op eigen werkproces, eigen handelwijze. Dat is goed te lezen in het procesverslag.	☐ De leerling denkt ruim voldoende na over handelingen, eigen handelwijze op concreet en af en toe abstracter niveau en t.a.v. bijsturing van het eigen proces en product. ☐ Werkt de stappen al vrij zelfstandig uit, neemt feedback goed over, enigszins kritische reflectie op eigen werkproces, eigen handelwijze. Dat is goed te lezen in het procesverslag.	☐ De leerling denkt heel goed na over handelingen, eigen onafhankelijke handelwijze op concreet en abstract niveau en t.a.v. bijsturing van het eigen proces en product. ☐ Werkt op een onderzoeksmatige manier, heel zelfstandig en neemt feedback goed over. Zeer kritische reflectie op eigen werkproces, eigen handelwijze. Dat is goed te lezen in het procesverslag.
4: DOORZETTINGS-VERMOGEN EN FOCUS Doorzettingsvermogen en en geconcentreerde aandacht in het proces	☐ De leerling geeft snel op, zet eigen ideeën niet door. Is steeds extern, door de docent of gericht op cijfers verder aangespoord om stappen te zetten in het proces. Is meestal niet geconcentreerd aan het werk geweest. ☐ Het logboek laat dit zien door de beperkte aandacht en kwaliteit van het proces en werk. Heel weinig werk, weinig verslaglegging van het proces	☐ De leerling toont af en toe geduld en doorzettingsvermogen, maar is vaak ook door de docent of door cijfers extern gemotiveerd om het proces op niveau door te zetten. Is af en toe wel, maar vaak ook niet geconcentreerd aan het werk. ☐ Het logboek laat dit zien door afwisselende aandacht en kwaliteit van het proces. Vrij weinig werk/ weinig verslaglegging van het proces.	☐ De leerling toont ruim voldoende doorzettingsvermogen, leunt daarbij nog wel op externe motivering door docent/cijfers, maar pakt het zelfstandig al ruim voldoende op, en is redelijk geconcentreerd aan het werk aan een specifieke uitwerking. ☐ Het logboek laat dit zien, door een niet heel continu proces. Voor de beoordeling wordt het logboek steeds goed bijgewerkt.	☐ De leerling toont een uitstekend doorzettingsvermogen, is intrinsiek gemotiveerd, heeft weinig motivering door de docent/cijfers nodig, pakt het zelfstandig op en kan zeer geconcentreerd aan het eigen werk en proces werken. ☐ Het logboek laat het hele proces en de gedachten en ideeën heel uitvoerig in alle zijpaden zien, logboek is met aandacht gemaakt.
5: CREATIVITEIT Gerichtheid innovatie en vernieuwing (durven experimenteren, durven nemen van risico's) in betekenis/functie en/of vorm.	☐ De leerling neemt steeds het eerste best idee. Blijft daaraan vasthouden, staat niet echt open voor nieuwe aspecten die tijdens het proces opkomen. ☐ Speelt op safe, zoekt niet naar diepere betekenissen of andere dan oppervlakkige ideeën in het eigen werk. ☐ Is vooral gericht op het zo goed mogelijk uitvoeren, niet op eigen stijl ontwikkeling of vernieuwing.	☐ De leerling zoekt af en toe naar nieuwe mogelijkheden, als iets niet lukt, dan wordt een alternatief bedacht en uitgevoerd. ☐ Speelt daarbij nog wel enigszins op safe, zoekt wel iets verder naar diepere betekenissen in het eigen werk. ☐ Is vooral gericht op het zo goed mogelijk uitvoeren, met af en toe nieuwe ideeën toegevoegd. Heeft daarbij stimulans van docent nog erg nodig.	☐ De leerling durft te experimenteren, ook al levert het mogelijk niet bij voorbaat iets goeds op. Als iets niet lukt wordt opnieuw geprobeerd of het beter kan. ☐ De leerling speelt soms nog een beetje op safe en zoekt verder naar nieuwe mogelijkheden in het eigen werk. ☐ Is zowel gericht op het zo goed mogelijk uitvoeren maar ook naar nieuwe ideeën.	☐ De leerling toont veel durf en experimenteerdrang. Durft te zoeken naar nieuwe mogelijkheden en nieuwe ideeën. ☐ Blijft daarbij steeds doorwerken om het idee nog beter te maken in beelden. Besteedt ook veel eigen tijd aan werk/werkproces. ☐ De leerling durft risico te nemen dat iets niet meteen lukt maar heeft de overtuiging dat het zou moeten kunnen.

BEOORDELINGSMATRIX VOOR BEELDENDE *PRODUCTEN*

Niveau beeldende producten:	I - Onvoldoende product	II - Basaal product	III - Gevorderd product	IV - Excellent product
6: CONCEPTUELE KWALITEITEN Inhoudelijk onderzoek en ontwikkeling van betekenis.	Het beeld laat zien dat de leerling geen bewust concept onderzocht heeft en het eerste beste idee dat opkwam aangehouden heeft. Heeft geen of zeer oppervlakkig onderzoek verricht naar betekenis of inhoud.	Het beeld laat zien dat de leerling enigszins heeft nagedacht over het concept, maar het onderzoek naar betekenis of inhoud was erg oppervlakkig, mede gestuurd door de docent.	Het beeld laat zien dat de leerling vrij goed heeft nagedacht over het concept, en een eigen onderzoek naar betekenis of inhoud heeft gedaan.	Het beeld laat zeer overtuigend zien dat de leerling zeer goed nagedacht heeft over het concept, en een geheel eigen onderzoek naar betekenis of inhoud heeft gedaan. Dit onderzoek is breed en met diepgang.
7: VISUALISATIE VAN HET CONCEPT Relatie tussen vorm en inhoud.	Het beeld laat zien dat de leerling geen bewuste concept heeft gehanteerd om in beelden uit te drukken. Het werk is clichématig en willekeurig vormgegeven.	Het beeld laat zien dat de leerling wel heeft nagedacht over het concept, maar dit concept is niet duidelijk zichtbaar in beeld gebracht.	Het beeld laat zien dat de leerling wel een duidelijk concept bedacht heeft, maar het is niet heel duidelijk zichtbaar tenzij van een toelichting voorzien.	Het beeld laat zien dat de leerling heel bewust een concept bedacht heeft en dit is overtuigend zichtbaar gemaakt in het beeld.
8: FORMELE BEELDENDE KWALITEITEN VAN HET WERK Beeldende aspecten en materialen en technieken.	Het beeld laat weinig of geen begrip zien met betrekking tot beeldende aspecten als kleur, licht, textuur, vorm of compositie; dit geldt eveneens voor materialen en technieken.	Het beeld laat enigszins inzicht zien in hoe verschillende beeldende aspecten gebruikt en gecombineerd kunnen worden in het totaalbeeld. Maar de uitvoering laat te wensen over. Dit geldt eveneens voor materialen en technieken.	Het beeld laat ruim voldoende begrip zien van de verschillende beeldende aspecten en hoe deze gebruikt en gecombineerd kunnen worden in het totaalbeeld, maar de toepassing is nog vrij stereotiep. Dit geldt eveneens voor materialen en technieken.	Het beeld laat zien dat de leerling een uitstekend begrip heeft van de basisprincipes van beeldende vormgeving zoals focus, variatie, balans, ritme, ambivalentie, abstractie, detaillering. De leerling kan deze beeldende aspecten tot een overtuigend totaalbeeld vormen. Dit geldt eveneens voor materialen en technieken.
9: INNOVATIEVE ASPECTEN Conceptueel/metaforisch /beeldend/materiaal/technisch.	Het beeld toont geen bewuste strategie naar eigen onderzoek, naar experiment of vernieuwing. Het beeld is clichématig, er worden uitsluitend vertrouwde, herkenbare concepten, beelden en materialen/technieken.	Het beeld laat enigszins zien dat er een bewuste strategie naar eigen onderzoek, experiment en vernieuwing is gezocht, nog vrij beperkt in hetzij concept, beeld, materiaal of techniek maar nog niet in alle facetten samen.	Het beeld laat ruim voldoende zien dat er een bewuste strategie naar eigen onderzoek, naar experiment en vernieuwing is gezocht, maar daarbij zijn slecht 1 of 2 aspecten vernieuwd. Het totaalbeeld is daardoor hetzij in conceptueel/metafoor/beeldend / materiaal of technisch opzicht nog niet helemaal origineel en overtuigend.	Het beeld laat zeer overtuigend zien dat er een bewuste strategie naar eigen onderzoek, naar experiment en vernieuwing is gehanteerd. Daarbij zijn allerlei aspecten afzonderlijk en in samenhang onderzocht op de vernieuwende mogelijkheden t.a.v. concept/ metafoor/ beeldend/materiaal/ techniek. Het totaalbeeld is één samenhangend totaalbeeld dat er origineel uitziet.
10: REFERENTIEKADER Inhoud, vorm & functie hebben een relatie met professionele referentiekaders: professionele kunst & vormgeving, kunsttheorie, actualiteit of kunst- en cultuurgeschiedenis	Het beeld laat geen of een zeer oppervlakkige aandacht zien voor beelden uit verschillende contexten als inspiratiebron. Zelfs niet als deze door de docent aan de leerling aangereikt zijn.	Het beeld laat enige interesse zien voor beelden uit verschillende contexten als inspiratiebron, of deze nu zelf gevonden zijn of door de docent zijn aangereikt. Er wordt vooral vrij letterlijk nagemaakt/herhaald.	Het beeld laat ruim voldoende interesse zien voor beelden uit verschillende contexten als inspiratiebron. De leerling zoekt er zelf ook actief naar, om zo ideeën voor eigen werk op te doen. Daarbij wordt de vaardigheid getoond om te kiezen wat bij de eigen intenties van de leerling past.	Het beeld laat uitstekend zien, dat er actief gezocht is naar een veelheid van beelden uit zeer diverse contexten en laat zien hoe deze op een veelzijdige, onafhankelijke en overtuigende manier in het eigen werk zijn opgenomen.

© M.T. van de Kamp, 2010

BREDE CULTUURLIJN: VAKOVERSTIJGENDE PROJECTEN van HET THERESIALYCEUM

ONDERBOUW - klas 1-2-3	Jaarlaag	Opmerking
Verrijkkingsklas beeldend	PO	Volgt nog
Middeleeuwen	1	
Schrijversdag	1 en 2	
De Pont excursie	1	
[Kunstgeschiedenismodule klas 1]	1	In ontwikkeling
Theater project in klas 1	1	
Jongerencultdag onderbouw	2	
Gouden eeuw Delft	2	
Modemodule klas 2	2	
Artcadia	2	
Antwerpen excursie (incl. bv en mu)	3	Volgt nog
Dichterbij de Dichter (gedichten, bv en mu)	3	
Ingenieursbureau	3	
Requiem for Auschwitz	3	
Rijksmuseum excursie Amsterdam	3	
Koor	diverse	
Strijkersensemble	diverse	Volgt nog
TOP-talent-traject: TOM kunst	diverse	Volgt nog
Samenwerking ABV - klas 3	diverse	Volgt nog

BOVENBOUW - klas 4-5-6	Jaarlaag	Opmerking
CKV excursie Rotterdam	4v	
Cultdag havo	4h	
Nieuwjaarsconcert	alle	Volgt nog
Talentnight	alle	
Fundament Foundation projecten	diverse	Hier uitgewerkt voor 5v
De Pont ambassadeurs	alle	
Filmmodule	4h/4v	
Module 3Dtyping		
Module singer-songwriter		In ontwikkeling
Internationalisering muziekproject		In ontwikkeling
Amarant		Volgt nog
Samenwerkingsprojecten met kunstenaars		
Debatclub		
Masterclasses - bv muziek met Leo Blokhuis		
Schrijversdag bovenbouw]		In ontwikkeling
Dutch Design Cultuur module	4h/4v	In ontwikkeling
TOP talent-op-maat traject bovenbouw		In ontwikkeling
Inventarisatie ideeën voor samenwerking met Museum De Pont		

In aparte bijlagen zijn opgenomen:

- De **TOPtalentnotitie** gericht op **kunst-talent-op-maat** trajecten.
- Een verslag van **de leeropbrengsten** van twee **kunst/cultuurprojecten**: *Mix up the Mess* (Kunstvak bovenbouw) en *Tijdgrijpers* (CKV) i.s.m. onze samenwerkingspartner **Fundament Foundation**.
- Een verslag van **een studiedag voor CKV docenten** op het Theresialyceum